

Prenumerationspris $\frac{1}{1}$ år Kr. 3:— $\frac{1}{2}$ " " 1.50	Utgiven av Svenska Folkförbundet. Redaktör: Andreas Stahl , Riddaregatan 3, Reval. UTKOMMER ALLA ONSDAGAR	Utlandet: $\frac{1}{1}$ år Kr. 4:— $\frac{1}{2}$ " " 2:—
--	--	--

Svenska Odlingens Vänner- förstärkta styrelse samman- trädde i Hapsal.

Den 22 september d. å. hade Svenska Odlingens Vänner's ordförande sammankallat föreningens styrelse, förstärkt med representanter från Vormsö och Nuckö, i Hapsal å hotell Petersburg.

Närvarande voro: ordf. H. Pöhl, sekr. N. Blees och herr M. Westerblom från Reval, fröken M. Hollingers, herrar Joel Nyman, A. Westerblom, A. Vikström och H. Mickelin från Vormsö, fru M. Appelblom, herrar A. Vesterberg, H. Timmerman och J. Aman från Nuckö.

Mötet behandlade ingående planen angående öppnandet av ett svenskt gymnasium, för vilket ändamål Direktör Folke Bökman, Stockholm, donerat 25.000 kr. Ett gymnasium för svenskarna i Estland har varit ett länge känt behov. Planen har dock ända hittills icke kunnat förverkligas. Nu ha emellertid möjligheter yppat sig. Ehuru man icke var blind för svårigheterna, bl. a. den nu i Estland så mycket omtalade faran för „överproduktion av lärt folk“, så fann man likväl, att betänkligheterna vad estlandsvenskarna beträffar icke voro avsräckande. Ett svenskt gymnasiums betydelse för vårt folks höjande kulturellt befanns vara så mycket större. Mötet gillade därför enhälligt planen att så fort sig göra låter öppna skolan, för vilket ändamål man i närmaste framtid borde skrida till vidtagande av nödiga åtgärder.

Till donator, Direktör Folke Bökman samt ordföranden och sekreteraren i Stockholmsavdel-

ningen av Riksföreningen, Generaldirektör Julius Juhlin och major Frans H. L. Ahlström, ber mötet få frambara sitt värdsamma tack.

Som andra fråga diskuterades planen angående byggandet av ett ålderdomshem gemensamt för alla estlandssvenskar, för vilket ändamål Generalkonsul Fagraeus, Stockholm, skänkt 1000 kr. Mötet beslöt uppdraga åt sekreteraren, att av de svenska kommunerna inbegära nödiga skriftliga uppgifter, för att planens förverkligande kunde ske i samråd med resp. kommuner.

Ordförandens förslag angående komplettering av föreningens stadgar genomgicks. Punkten om säkerställandet av egendom, som förvärfvas av lokalavdelning, gav anledning till livligt meningsutbyte. Ordföranden och sekreteraren fingo i uppdrag att söka lämpliga utvägar och hållpunkter, som i en del fall officiellt gäve lokalavdelningarna friare händer.

Nuckö kontrollförening.

Nuckö kontrollförening är den första kontrollförening i Estland, vari estlandsvenska bönder äro medlemmar, om och dessa utgöra blott en ringa del av hela medlemsantalet. Den började sin verksamhet den 1 juli 1928 på initiativ av Nuckö mest framåtsträvande lantmän. Denna företeelse, nämligen att åtminstone en kontrollförening grundats i estlandsvensk bygd, bör hälsas med största tillfredsställelse, ty kontrollföreningarna hava visat sig vara effektiva medel att höja, särskilt ladugårds-skötseln till en högre nivå. Dan-

mark t. ex. som är kontrollföreningarnas hemland, har f. n., om jag minnes rätt, 1300 sådana föreningar, och var står ladugårds-skötseln och jordbruket högre än i Danmark?

Men vad är då en kontrollförening för något? frågar sig väl mer än en av Kustbons läsare. Ja, det är en sammanslutning av lantbrukare, som med tillhjälp av en avlönad person, kontrollassistent, kontrollera avkastningen av mjölk och smörfett samt foderförbrukning o. s. v. för varje ko i medlemmarnas ladugårdar; detta bokföres samvetsgrannt, och när ett år gått till ända, ha föreningsmedlemmarna fått säkra uppgifter om sina kors individuella egenskaper. Helt enkelt, med ladugårdskontrollens tillhjälp vill man taga reda på „de sju feta och de sju magra korna,“ ty det händer rätt ofta ännu i våra dagar, att de sju magra korna åter upp de sju feta, bildligt talat.

Kontrollföreningen på Nuckö begynte som sagt sin verksamhet för något över ett år sedan. Då bör det väl finnas något av intresse att meddela Kustbons läsare om dess verksamhet.

Medelavkastningen för Nuckö kontrollförening pr ko och år räknat, utgör 1712 kg mjölk och 62,51 kg smörfett, fettprocent 3,65. Högsta medelavkastningen pr ladugård uppnåddes av gården Martins, Paschlep, ägare J. B o m b a s, med 2524 kg. mjölk och 93,93 kg. smörfett.

Därnäst Birkas med 2043 kg. mjölk och 80,37 kg. smörfett, fettprocent 3,93, vilken är den högsta inom föreningen. Heder åt Birkas! Även utfodringen har varit starkare på Birkas

med en foderförbrukning av 1906 foderenheter samt hemmaproducerat kraftfoder med 348 foderenheter. Den bästa kon fanns på gården *Smeeens*, ägare *J. Kaevats*, med en avkastning av 104 kg. smörfett, de tre nästa korna voro „*Pidra*“, „*Beda*“ och „*Viva*“ på *Birkas* med resp. 102,100 och 97 kg. smörfett, Högsta fettprocenten visade „*Brunett*“, *Birkas* nämligen 4,96 %.

Som jämförelse kan nämnas, att medelavkastningen för hela Estland, kontrollåret 1927/28, var 2.316 kg. mjölk och 84,6 kg. smörfett, i Sverige året 1925/26 3.360. kg mjölk och 120 kg. smörfett.

Bästa kontrollföreningen *Pilistvere I* i Estland visade 1927/28 2.910 kg. mjölk och 118,95 kg. smörfett.

Med stöd av ovanangivna siffror, se vi, att *Nucköbor* och även andra estlandssvenskar ha ett drygt arbete ännu med att höja ladugårdens avkastning, om vi på detta område skola kunna visa oss jämgoda med åtminstone esterna.

Orsaken till den låga avkastningen av våra kreatusbesättningar ligger nog däri, att man här på *Nuckö* hittills inte fäst någon uppmärksamhet vid anskaffande av bättre djur, bättre utfodring och vård samt därigenom framtvunga större avkastning. Om man får det egna hushållets behov tillfredsställt, så antar man, att det är nog.

Men tiderna förändras, behovet av pengar stegras och ladugårdsprodukterna utgöra redan lejonparten av landets exportprodukter. Avsättningsmöjligheterna för mjölken äro goda genom mejerierna. Om våra kor kunna giva oss en slant. skola vi klargöva för oss med en enkel beräkning: På en gård finnas 5 kor. Varje ko lämnar t. ex. 2.000 kg. mjölk pr. år. Alla korna lämna således 5×2.000 kg. = 10.000 kg. mjölk. Räkna vi med 12 cent kg. i genomsnitt, blir värdet av de 5 kornas avkastning 1.200 kr. Föres därav 70% av mjölken, som utgör 7000 kg., till mejeriet, mottaga vi således 840 kr. i reda pengar. Genom förbättring av våra betesmarker och naturliga ängar skulle vi lägga grunden till en förbättrad lanthushållning och därigenom även höja folkets västånd. *Rudolf Schönberg.*

Brev från Runö.

Sommaren är nu tillända och den kulna hösten sluter oss snart i sin svala famn. Lantmannen och fiskaren kunna nu något så när överblicka resultatet av sitt arbete och väga inkomster och utgifter mot varandra.

Skörden blir i år, trots tjänlig väderlek, betydligt under medelmåttan, beroende på dels det otjänliga utsädet i fjol, dels på den bristfälliga dikningen, varigenom ett störtregn på en enda dag satte en del låglänta odlingar under vatten och fördärvade grödan. Potatisen torde dock i år förslå för *Runö* behov, men spannmål måste en del gårdar köpa.

Ålfisket, en nyhet, som här infördes för ett par år sedan, har i år liksom i fjol varit gott. Några duktiga fiskare ha härmed förtjänat 150—200 kr. under sommaren. Också flunderfisket är gott, och sikfisket, som just börjat, ser även ut att bli lönande. Däremot har torsken, som i fjol fångades i stora mängder, i år alldeles „lyst med sin frånvaro.“ Medför icke den nu inträdande kyligare väderleken en bättre tillgång på torsk, blir det nog en stor missräkning för oss, som i så hög grad äro hänvisade att söka vår bärning på havet. För att i någon mån öka den genom det felslagna torskfisket minskade inkomsten, ha några *runöbor* planerat en affärsresa med äpplen och potatis till *Helsingfors*.

Något som tänkande *runöbor* föregat sig över är, att ingen av öns egna söner varit nog företagssam att börja köpa upp ål och föra den till fastlandet. Hittills ha några utomstående smarta affärsmän skött om hela handeln med ål. Emellertid synes det, som om en förändring härutinnan skulle fås till stånd till nästa sommar, ity att några *runöbor* stå i beråd att bygga en egen sump för transport av levande fisk till marknaden. Därigenom komme mycket pengar, som gå i andras fickor, att stanna på *Runö*. Och då ju var och en håller med sitt eget folk, är det ganska sannolikt att främlingarna icke kunna konkurrera med *runöborna*, när det gäller att köpa upp fisk på *Runö*.

Ett glädjande tecken på vaknande kulturella intressen här, är att icke mindre än trenne ungdö-

mar ha för avsikt att fara till *Birkas* folkhög- och lantmannaskola instundande läsår. Saken är visserligen icke ännu fullt avgjord, — den ekonomiska sidan ter sig visserligen inte så ljus efter alla missväxtår, men det finnes goda utsikter för planens förverkligande. Vad som är ägnat att ännu mera glädja varje behjärtad svensk är, att dessa ungdomar icke, såsom förhållandet förut varit med *runöbor*, som tidigare besökt folkhögskolan, hava för avsikt att skudda hemlandets stoft av sina fötter. Dessa komma att återvända till fädernesön, som vi skola hoppas, den till nytta. Såväl kommunalförvaltningen som svenskheten — mer beträand än någon tror — hava behov av män och kvinnor med vidgad synkrets och kärlek till fädernas jord och språk.

Våra vänner i Sverige hava på flerfaldiga sätt räckt oss hjälp och därigenom låtit oss förnimma, att vi dock äro medlemmar av ett stort och storsinnat folk. Någon annan belöning för frändegåvorna kunna vi icke giva än att redbart bringa vårt väljudande svenska språk och våra seder över åt följande släktled, så att skandinavisk tunga ännu länge må talas här invid den uråldriga skandinaviska färdevägen runtom *Domesnäs*.

Med svensk hälsning.
Dr.

Tacksamhet.

Det har i ett par av de sista „*Kustborna*“ skrivits åtskilligt om *Wormsö* kyrkas mymålning. Och kyrkoherden har „*risats*“, kanske mest därför, att han då bättre skall minnas oss öbor, då han nu snart skall resa tillbaka till Sverige.

Men hava de „*otacksamma*“ låtit höra av sig, skall väl även tacksamhetens hand räckas honom, innan det blir försent.

Vad beträffar kyrkan och dess ommålning, så vill jag från min sida säga, att den nu om någonsin talar sitt rätta språk. Bondebefolkningen har alltid älskat och älskar än i dag färgrikedom. Allmogebefolkningen här på *Wormsö* har alltid haft stor svårighet med att begripa sig på det konstnärliga i konsten. Den är och förblir för oss en hemlighet. Därför söka vi gärna det enkla, det som för oss verkar naturligt.

Vårt öga blir ljusst och glatt, då det möter glada färger. De tala om — liv — om ett långt högre och skönare liv, än detta vi här på jorden leva. Och emellan dessa liv finnes endast en väg, en övergång, den heter — död, och den återges alltid i färgerna svart och vitt. Men i en kyrka talar man ju om livet. —

Det finnes väl ingen äkta vormsöbo, som inte nu ens i sista stund känner en djup tacksamhet för det arbete, den flit och det intresse pastor och fru Klasson nedlagt, när det gällt att skapa ett nytt Wormsö, att draga det fram ur mörker, och för oss visa vägen mot ljuset. Jag kan med trygghet påstå, att just de, om någon, fört oss ett steg längre på kulturens och nydaningens väg. Vad skulle vi då annat vara än tack samma?

Ni lämna nu snart Wormsö, men Edert minne kommer att fortleva här och tala sitt vänliga språk i nuet men även till kommande släkten, detta försäkrar Eder
Per Bonde.

Den gångna veckan.

Från Hamburg meddelas, att Östersjöns vatten stigit mycket under en stark storm, som rasade i flera dagar och anställt stor skada genom översvämningar. Även från Nedre-Elbe inrapporterades skador av stora mått.

I Berlin förolyckades ett flygskepp, som stormen slet loss från ankarmasten. Oaktat manskap genast alarmerades, kunde katastrofen icke avvärjas.

I Litauen står man inför en politiskt kursändring. Diktatorn Voldemaras har avlägsnats från styret och till ny premiärminister utnämnts förre finansministern Tubelis.

I Finland har man i dessa dagar lyckats klara upp en mordaffär, som redan är över fem år gammal och som myndigheterna redan räknat som en olöslig gåta. Mördaren bekände och det mycket omtalade och-skrivna Messubybmodet är uppkälat.

Den för några månader sedan i Mon-sund sjunkna amerikanska bärgningsångaren „Resource“ håller man nu på med att upptaga. Redan strax efter olyckan började man göra förarbeten, vilka nu fortskridit så långt, att pumpning kan företagas. Enligt förljudan-

de skall Baltiska Bärgningsbolagets ångare „Karin“ utföra detta arbete.

Fiskebåt kapad av sovjetryskt fartyg. Ett sovjetryskt kustbevakningsfartyg har på sjön Peipus kapat en estnisk fiskebåt inom estniskt territorialvatten och fört den över till ryska kusten. Här blev besättningen underkastad vitsitation, varefter den med undantag av en man, som innehade en större penningssumma, försattes på fri fot. Utrikesdepartementet har med anledning av denna kränkning av Estlands suveränitet inlagt protest i Moskva.

Kalifornisk stad inför sin undergång. Göteborgsposten uppger på lördagen i ett privattelegram från New York, att en våldsam skogsbrand utbrutit i Kalifornien i närheten av staden Vinchous.

Elden, som rör sig i riktning mot staden, har nått de rika oljefälten, där petroleumtankarna redan stå i lågor, och den brinnande oljan banar sig väg genom dalarna.

Staden Vinchous anses vara räddningslöst förlorad, om icke vinden vänder sig eller starkt regn kommer. Branden, som troligen uppstått genom att en starkströmskabel sprängts, har redan kostat många människoliv.

Vormsö Koperativa Handelsförening, (135 medlemmar) samlad till stämma den 15 sept, d. å. beslöt enhälligt frambära ett tack till den nu avgående styrelseordföranden pastor John Klasson för hans tidsuppföring i föreningens angelägenheter och även för bistånd vid anskaffandet av finansiell hjälp. Nu, då pastor Klasson är kallad till ett nytt arbetsfält, önskar Vormsö Koperativa Handelsförening honom lycka till obruten framgång på den nya platsen.

Till ny styrelseledamot valdes med röstmajoritet hr. Anders Lindkvist från Kärrslätt.

Styrelsen..

Nya skärmytslingar i Mandsjuriet.

Moskva, 21 sept. (F.N.B.) Enligt ett från Tjita den 20 dennes avsänt telegram ha sovjettrupper vid Nertusjinsk tillbakaslagit en avdelning vitgardister, som efterlämnade 12 stupade. Vid Mandsjuria och Pograntsjnaja ha sovjetryska gränsposter

åter i går och i dag blivit påskjutna av kinesiska trupper, som inträngt på ryskt område.

Luftskeppskall för Atlantfart i Västfrankrike. Dr. Eckner har lämnat pressen en intervju om planerna för den transatlantiska zeppelintrafiken. Han förklarade bland annat att man måste tänka på att bygga en luftskeppshall vid franska kusten så snart planerna mognat. Från franska kusten till närmaste tyska luftskeppshamn är det hela 1.000 kilometer, och luftskeppen måste vara i stånd att ligga vid kusten för att avvakta lämpligt väder, om det skulle råda stark dimma över land.

Graf Zeppelins färd till Berlin, Schlesien och Ostpreussen skall äga rum först om 10—12 dagar. Beträffande de vidare planerna för 1929 meddelade dr Eckner att det icke är helt uteslutet att det också blir en färd till Skandinavien i år. I färden till polartrakterna kommer dr. Eckner förmodligen icke att delta. Möjligen kommer Fridtjoff Nansen, som för närvarande vistas i Genève, under de närmaste dagarna till Fredrichshafen för att fortsätta förhandlingarna om polarfärden.

300-Årsmminnet av Lützen. År 1932, då trehundra år förflutit sedan Gustav II Adolf stupade vid Lützen, kommer hela den protestantiska världen att genom en stor minneshögtidighet vid Lützen hedra den svenske hjältekonungens minne. En del förberedande åtgärder ha redan vidtagits. Under ledning av regeringspresidenten i Merseburg har tillsatts en kommitté, där även provinsen Sachsens evangeliska konsistorium är representerat, för att handha förberedelserna för minnets värdiga begående.

Sedan början av september vistas i Lützen de svenska generalstabsofficerare, som erhållit generalstabens uppdrag att studera slagfältet och i övrigt insamla material till det stora verk om slaget vid Lützen, som generalstaben kommer att framlägga i samband med jubileet.

Kyrkliga meddelanden.

Den hel. Mikaelstag, sönd. d. 29. sept. förrättas gudstjänst i Svenska kyrkan kl. 10.30. Med tanke på dagens betydelse av

barnens söndag inbjudas särskilt varmt församlingens skolbarn och yngsta medlemmar. Eftet gudstjänsten utdelas tidningen „Kyrkan och Barnen.“

Kollekt upptages till tackande av utgifterna för minnestavlan över Svenska Kungens senaste besök.

Tacksamt meddelas, att f. söndagens kollekt på Nargö till kapellbygget därstädes uppgick till kr. 31:-- och kollekterna i till samma ändamål i St Mikaelskyrkan d. å. uppnått till kr. 30:-- Därtill kommer en gåva å 5 kr. från det d. 14 d:s vigda brudparet Luther, Nargö, en

givmildhet, som manar till efterföljd.
Pastorsämbetet.

På svenska kontraktets extraordinarie prostsynod, som hölls i Reval den 21 d:s, valdes till prost i kontraktet kyrkoherden i Revals svenska församling Harald Engström.

FISKARE!
ANVÄNDER NI FÖR EDER BÅTMOTOR
INHEMSKT MOTORBRÄNSLE?
Om ej, så försök vår
TRAKTORBENSIN
(för fotogenmotorer)
DÄRIGENOM SPÄRRAR NI PENGAR,
ty den är billig, kraftigare än
fotogen och därför ekonomisk.
Estländska Oljeskifferkonsortiet
(Svensk konsession)
Tönmägi I. TALLINN Telefon 1

Tillbringa Eder semester
Dalarne och Värmland,
vilka båda landskap ifråga om stor-
slagen natur och intressanta platser
räknas bland Sveriges främsta.
Bekvämate förbindelser med
Bergslagsbanan.

SHELL
BENSIN OCH
SMÖRJOLJOR
använder varje ekonomisk motorman
SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE A.-B.

THORSVIKS
TOALETTPAPPER
NORRHAMMAR
Rekommenderas.

SVENSKA BOMULLSFLAGGOR
till utlandet direkt från fabriken. Inom Sverige
genom handlande i branschen.
Gefle Manufaktur A.-B. STRÖMSBRO

CARL FREDRIKS BIERSTUGA
Hantverkaregatan 17.
NORRKÖPING
REKOMMENDERAS

Den Gyllene Freden
Vid Järntorget, Stockholm
Riks 80 29.

Kronan på verket

är K. F:s smörblandade margarin, som innehåller minst 20 procent
runmärkt mejerismör, vilket finnes anmärkt på varje paket.

MILITÄR EKIPERINGS A.-B. (MEA)
Hamngatan 3A **STOCKHOLM** Norrmalmstorg
Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI.
Uniforms- och Sportartiklar för segling, ritt, automobilsport etc. etc.

Kinna.
Fredriksson & Abrahamsson, Kinna
Tillverkar och försäljer:
GÄRDINER, BOMULLS-, YLLE- & LIN-
NEVÄVNADER samt YLLETRIKÅ

Bierstugan i
Spångabacken, Norrköping.
Rekomendera sina väl
tempererade maltdrycker.

NORSHOLM VÄSTERVIK —
HULTSFREDS JÄRNVÄG
är en färd fylld av de angenämare reseintryck
genom Östergötlands och Tjusts vackraste trak-
ter. Från det gamla, idylliska Västervik, väl
värt ett besök, finnes flera ångbåtslägenheter
utåt den vackra skärgården. Tillskriv
Järnvägsbyrån, Västervik.

Restaurant Runan
Sundsvalls popu-
läreste restaurant.
HEMTREVLIG FESTVÄNING
Förträfflig mat. Billigaste priser

STADSHOTELLET
MOTALA
rekommanderas. 1sta klass restaurant
och festväning. Bekväma och trevliga
resanderum. Telefon: Namnanrop. (1778)

HÔTEL ATLANTIC
Stockholms modernaste, tystaste och
komfortablaste hotell.
Fullständiga toaletterum med bad till
varje rum och dubletter.
Förstklassig Restaurant.
Moderata priser.
Dans måndag och fredag.

Byggnadsingeniör
ERIK BREMMER
V. Hamngatan 9 — GÖTEBORG.
Telefoner: 19215, 39215.
Utför alla slags byggnadsarbeten.

EGONLINEN, uppehåller regelbunden trafik
Göteborg med alla mellanliggande svenska
namnar till **KARLSKRONA—DÄNZIG—LIBAU**
—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Reserverad annonsplats

„Besök Borås“
Aktiebolaget **LUDVIG ANDERSON, KINNA,**
(Kasthalls Mattfabrik)
EFTERHÖR „KASTHALLSMATTOR“

Vildskinn Räv, Utter, Mård, Hermelin,
Ekorre, Hare och Kanin upp-
köpas till allra högsta pris.
Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsak-
ligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes
mot porto.
FOUGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4.

STORA HOTELET, Linköping.
Innehavare: Fru JENNY KLINGBOM.
Post-, telegram- & telefonadress: Stora Hotellet.
Linköping Intern. hotellcode. 38 rum med 50
bäddar. PRISER: Enkelrum från 5.— kr. Dubbel,
rum fr. 10.— kr. Lunch fr. 2:50 kr. Middag ar
3.— kr. Supé fr. 3.— kr. Sprit — Vin — Öl.

Jönköpingsstads och läns sparbank
Stiftad 1831.
Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor
i Jönköping, Huskvarna, Norrahammar, Små
lands Taberg,

Stadshotellet E S L Ö V.
Fullständig spritservering.
Förstklassigt kök.
Ny ägare **L. Pehrsson.**

Stadshotellet i
LINDESBERG
REKOMMENDERAS

CARL FREDRIKS BIERSTUGA
Hantverkaregatan 17. Norrköping
Rekommenderas

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningskola
Tel. 771-08 Grevturegatan 13
(Hörn-butiken) NORR 19203
Specialaffär för Spetsar och Broderier. — Rikt ur-
nå av Vadstenaspetsar. Motiv och Krugar. Be-
ställningar å linneutstyrlar. Order till landsorten
expedieras omgående.